

Петренко В. О.,
*д.т.н., проф., в.о. зав. каф. інтелектуальної
власності та управління проектами
Українського державного університету
науки і технологій, м. Дніпро*

Дорожко Г. К.,
*к.т.н., доцент, заступник директора Науково-дослідного
інституту інтелектуальної власності
Національної академії правових наук України, м. Київ*

Ромашко А. С.,
*к.т.н., доцент, доцент
Національного технічного університету України «Київський
політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ*

УДК 332.338.2

ПАТЕНТНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

PATENT INFORMATION SECURITY INNOVATIVE ACTIVITIES OF UKRAINE

В роботі актуалізується проблема підвищення ефективності патентно-інформаційного забезпечення інноваційної діяльності в Україні. Наголошено, що для підприємств, організацій і установ, які здійснюють інноваційну діяльність проведення патентно-кон'юнктурних досліджень з використанням патентної інформації має вирішальне значення.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, патентно-інформаційне забезпечення, патентні дослідження та документація, промислова власність, патентні бази даних, рівень техніки.*

The paper actualizes the problem of improving the efficiency of patent and information provision of innovative activities in Ukraine. It was emphasized that for

enterprises, organizations and institutions that carry out innovative activities, conducting patent-opportunity research using patent information is of crucial importance.

Keywords: *innovative activity, patent information support, patent research and documentation, industrial property, patent databases, state of the art.*

Винахідницька, патентно-інформаційна, патентно-ліцензійна робота є найважливішою частиною діяльності наукових, інженерно-технічних працівників в усіх сферах життєдіяльності людини. Патентно-інформаційне забезпечення є двома найважливішими елементами інноваційної діяльності в Україні. Уряд вживає заходів для того, щоб у країні була необхідна інфраструктура для цієї діяльності. Це передбачає фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських проєктів, а також створення системи захисту інтелектуальної власності. Для підприємств, організацій і установ, які здійснюють інноваційну діяльність проведення патентно-кон'юнктурних досліджень з використанням патентної інформації має вирішальне значення.

За визначенням авторів [1, с. 177] «узагальнюючий термін «патентний документ» включає: патенти на винаходи, корисні моделі, промислові зразки (наразі в Україні охоронний документ свідоцтво) та патенти на сорти рослин, авторські свідоцтва, свідоцтва на знаки для товарів і послуг та топографії, а також опубліковані заявки на винаходи й корисні моделі.».

Варто виділити первинну патентну документацію (описи винаходів, корисних моделей, зображення промислових зразків тощо), вторинну патенту документацію, яка є «результатом аналітико-синтетичної переробки первинної патентної документації – журнали, офіційні бюлетені, бази даних, в яких розміщено бібліографічні дані патентних документів та інформацію про їх зміст у зручному і сконцентрованому вигляді, наприклад, у вигляді рефератів або незалежного (основного) пункту формули винаходу, основного креслення та (або) наукової формули» [1, с.177], а також третій, але не менш важливий вид інформації – непатентну літературу.

Уряд України надає інформаційну підтримку інноваторам в Україні. Це включає доступ до баз даних, таких як бази даних патентів, які надають інформацію про існуючі патенти та інші права інтелектуальної власності.

Крім того, уряд запровадив систему патентного пошуку та експертизи, яка дозволяє інноваторам легко дізнатися, запатентовані їхні ідеї чи ні. Це допомагає їм не витратити час і ресурси на розробку ідей, які вже захищені патентом іншої сторони.

Патентний пошук за визначенням авторів [1, с.188], «... – різновид інформаційного пошуку, тобто регламентована процедура відбору з масиву патентної документації відповідних документів або інформації за однією або декількома ознаками (критеріями пошуку)».

В Україні діє державний стандарт ДСТУ-3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення і порядок проведення», який регламентує процедуру проведення і форми звітів про патентні дослідження.

Після формулювання завдання на проведення патентних досліджень розробляють регламент, який містить визначення предмету, мети, перелік держав, глибину пошуку, індекси міжнародної патентної класифікації (МПК), джерела інформації. Після систематизації знайденої документації, виконується аналіз відібраних технічних рішень та оформлюється звіт про патентні дослідження.

Потрібно зазначити, що стандарт ДСТУ-3575-97 застарів бо:

- термінологія стандарту не відповідає чинним нормативно-правовим актам України;
- стандарт містить посилки на нечинні стандарти (зокрема, ДСТУ 3008-95 замінений на ДСТУ 3006:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання»);
- стандарт застосовує неактуальну термінологію;
- стандарт містить досить спрощений опис власне патентного пошуку.

Автор статті [2, с. 53] зазначає, що «...протягом останніх років з'явилися нові, більш досконалі інструменти і бази даних патентної інформації,

включаючи звіт про патентний ландшафт. Але Україна поки що відстає у застосуванні цих інструментів, що обумовлює актуальність досліджень їх аналітичних можливостей для подальшого їх впровадження в практику діяльності вітчизняного відомства інтелектуальної власності, уряду, науковців, інженерно-технічних працівників».

Зробивши аналіз літературних джерел, автор [2, с. 53] приводить висновок, що «...патентний ландшафт можна визначити як інформаційно-аналітичне дослідження патентної документації що показує в загальному вигляді патентну ситуацію в певному технологічному напрямі або стосовно патентної активності суб'єктів інноваційної сфери з урахуванням часової динаміки і територіальної ознаки: підприємства, регіону, галузі, країни або в світовому масштабі».

Як зазначають автори [1, с.178], «...одним із важливих напрямів роботи Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) є сприяння встановленню ефективної взаємодії між національними та регіональними патентними відомствами з усіх питань, що стосуються інформації у сфері промислової власності. Одним із інструментів для здійснення цієї функції є стандарти ВОІВ, що стосуються інформації та документації в галузі промислової власності й містять правила та рекомендації щодо уніфікованих методів подання патентної інформації на різних носіях».

Окрім інформаційної підтримки інноваторів, уряд надає фінансову підтримку науково-дослідним проєктам через інституції, що забезпечують підтримку інноваційної діяльності [3], зокрема Фонд розвитку інновацій місією якого є сприяння створенню та зростанню в Україні технологічних стартапів на ранній стадії розвитку, з метою підвищення їх глобальної конкурентоспроможності. Цей фонд використовується для фінансування проєктів, пов'язаних із трансфером технологій, комерціалізацією результатів досліджень та започаткуванням бізнесу в Україні. На 01.03.2023 Фондом розвитку інновацій: оброблено понад 3 700 заявок; розмір наданих грантів становить понад 160 млн. грн.; профінансовано понад 229 стартапів.

Уряд України також вжив заходів для заохочення інновацій через конкурси та програми нагород. Ці програми відзначають інноваційних людей або команди, які розробили нові продукти чи послуги, що мають потенційну економічну цінність. Переможці отримують такі нагороди, як грошові винагороди або безкоштовні поїздки за кордон для продовження своїх досліджень чи підприємницької діяльності в Україні.

На думку автора [2, с. 66], «...впровадження в Україні інструментарію патентних ландшафтів у практику стратегічного управління інноваційною діяльністю (підприємства, регіону, галузі) може забезпечити якісно нові ефекти, а саме: комплексний захист важливих для інноваційного розвитку компанії науково-технологічних напрямів; прискорене виведення на ринок нових технологічних рішень і послуг; підвищення ефективності внутрішніх витрат на НДДКР; скорочення ризиків, пов'язаних із вибором стратегій патентування (монополізації, високої конкуренції та ін.); формування профільованих (галузь, форма власності, специфіка продукції та ін.) рекомендацій зі стратегії патентно-ліцензійної діяльності для різних суб'єктів інноваційної діяльності».

Основною метою патентно-інформаційного забезпечення інноваційної діяльності в Україні є вирішення проблемних питань діяльності з визначення рівня техніки [4, с.157]. Підтримуючи автора в цьому напрямку треба зважити на неповноту державних патентних фондів; неможливість доступу до деяких сучасних баз даних, оскільки більшість із них є платними; відсутність каталогів промислової продукції України.

Результатом наявності цих проблем є обмежена можливість використання даних про рівень техніки як студентами технічних закладів вищої освіти так і винахідниками, а також неабиякі труднощі в роботі патентних підрозділів підприємств та установ, які змушені діяти в межах застарілих стандартів.

Висновки. В Україні вживаються заходи щодо патентно-інформаційного забезпечення інноваційної діяльності. Ці заходи допомагають

створити середовище, в якому інноватори можуть розробляти нові продукти або послуги, не боячись порушення існуючих патентів, власниками яких є інші сторони. Крім того, фінансові стимули від Інноваційного фонду допомагають заохочувати інновації, надаючи ресурси для науково-дослідних проєктів і стартапів в Україні. Конкурси та програми нагородження відзначають інноваційних людей або команди, які розробили нові продукти чи послуги з потенційною економічною цінністю і нагороджують їх грошовими призами або поїздками за кордон, щоб вони могли продовжувати свої дослідження чи бізнес-діяльність в Україні. Нова редакція ДСТУ-3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення і порядок проведення» має узгодити цей стандарт з законодавчими актами та діючими стандартами України. Впровадження інструментарію патентних ландшафтів в Україні у практику стратегічного управління інноваційною діяльністю дасть якісно нові результати. Треба рекомендувати відповідним організаціям і установам запровадження можливості вільного доступу до патентно-інформаційних баз задля встановлення сучасного рівня техніки.

Список використаних джерел:

1. Інтелектуальна власність та патентознавство : підручник /Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін. : за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 374 с.
2. Андрощук Г.О. Патентний ландшафт – стратегічний інструмент інноваційного розвитку (на прикладі 3Д-друку). Наука та наукознавство. 2017. « 2(95). С. 52-68.
3. Інституції, що забезпечують підтримку інноваційної діяльності <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9e09cb5a-4c6e-4bc2-8445-4a4e1ebdbd76&title=Institutsii-SchoZabezpechuiutPidtrimkuInnovatsiinoiDiialnosti> (дата звернення 01.04.2023).
4. Винахідницька діяльність у наукових установах / За ред. Ю.М. Капіци; кол. авторів: Ю.М. Капіца, Т.Г. Косско, Д.С. Махновський, І.І. Хоменко, Н.І. Аралова, М.П. Туров: Наук.-практ. вид. К.: Логос, 2021. 455 с.